

АКАДЕМСКЕ БЕСЕДЕ

Књига I

ISSN 2466-5134

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

PRESIDENCY

ACADEMIC SPEECHES

Volume 1

Accepted on October 20th 2016, at the 7th meeting of the
SASA Presidency

Editor

academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2016

ISSN 2466-5134

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ПРЕДСЕДНИШТВО

АКАДЕМСКЕ БЕСЕДЕ

Књига 1

Примљено на VII седници Председништва САНУ
од 20. октобра 2016. године

Уредник

академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2016

SASA PRESIDENCY

academician Vladimir S. Kostić,
President of SASA

academician Zoran V. Popović,
Vice President of SASA for Natural Sciences

academician Ljubomir Maksimović,
Vice President of SASA for Social Sciences

academician Marko Anđelković,
Secretary General of SASA

academician Stevan Pilipović,
President of SASA Branch in Novi SAD

academician Gradimir Milovanović,
*Secretary of the Department of Mathematics,
Physics and Geo Sciences*

academician Miroslav Gašić,
*Secretary of the Department of Chemical
and Biological Sciences*

academician Zoran Lj. Petrović,
Secretary of the Department of Technical Sciences

academician Dragan Micić,
Secretary of the Department of Medical Sciences

academician Predrag Piper,
Secretary of the Department of Language and Literature

academician Časlav Očić,
Secretary of the Department of Social Sciences

academician Mihailo Vojvodić,
Secretary of the Department of Historical Sciences

academician Milan Lojanica,
Secretary of the Department of Fine Arts and Music

ПРЕДСЕДНИШТВО САНУ

академик Владимир С. Костић,
п̄редседник САНУ

академик Зоран В. Поповић,
п̄ошп̄редседник САНУ за п̄риродне науке

академик Љубомир Максимовић,
п̄ошп̄редседник САНУ за друшп̄вене науке

академик Марко Анђелковић,
п̄енерални секретар САНУ

академик Стеван Пилиповић,
п̄редседник Опранка САНУ у Новом Сагу

академик Градимир Миловановић,
*секретар Одељења за математичку,
физику и тео-науке*

академик Мирослав Гашић,
*секретар Одељења хемијских
и биолошких наука*

академик Зоран Љ. Петровић
секретар Одељења п̄техничких наука

академик Драган Мицић,
секретар Одељења медицинских наука

академик Предраг Пипер,
секретар Одељења језика и књижевности

академик Часлав Оцић,
секретар Одељења друшп̄вених наука

академик Михаило Војводић,
секретар Одељења историјских наука

академик Милан Лојаница,
секретар Одељења ликовне и музичке уметности

Ликовни прилози

Петар Лубарда

Наука, слика, Свечана сала САНУ
(на предњим корицама)

Мило Милуновић

Умејноси, слика, Свечана сала САНУ
(на задњим корицама)

Ђорђе Јовановић

Наука и умејноси, скулптура, улазни хол у САНУ
(на почетку књиге)

Младен Србиновић

Детаљи *Вишража*, Свечана сала САНУ
(на белинама у књизи)

САДРЖАЈ

Академик Владимир С. Костић, председник САНУ <i>Поздравна реч</i>	15
Академик Миро Вуксановић <i>О ирисцијуйним бесегама српских академика</i>	17
Приступне беседе садашњих редовних чланова САНУ	29
Одељење за математику, физику и гео-науке	
Академик Миљко Сатарић <i>Микроиубуле, коридори за унуитарћелијски саобраћај и сијнализацију</i>	49
Академик Зоран Кнежевић <i>Quo vadis mechanica coelestis?</i>	65
Одељење хемијских и биолошких наука	
Академик Милена Стевановић <i>SOX џени: од оићкрића до функције</i>	87
Академик Славко Ментус <i>Секундарни електирохемијски извори енерџије са инијеркалајним електиродним мајтеријалима</i>	109
Одељење техничких наука	
Академик Дејан Б. Поповић <i>Енијройија или нејенијройија: шииа је уишцало на мој развој?</i>	137

Академик Душан Теодоровић <i>Моделирање саобраћаја</i>	149
---	-----

Одељење медицинских наука

Академик Ђорђе Радак <i>Кароидна хирургија, 360 секунди самоће</i>	167
Академик Небојша Радуновић <i>Од хелије до новорођенчећа</i>	185
Академик Душица Лечић Тошевски <i>Рај и мир у исихијатрији</i>	203

Одељење језика и књижевности

Академик Јасмина Грковић-Мејдор <i>Обрасци заклињања у историјској њерсијективи: линвистички и коинивни увиди</i>	223
Академик Миро Вуксановић <i>Балада о најдражој речи</i>	235

Одељење друштвених наука

Академик Коста Чавошки <i>Слава и бесмртност</i>	245
Академик Часлав Оцић <i>Крај рада или ново ројство?</i>	257

Одељење историјских наука

Академик Михаило Војводић <i>Берлински конгрес – њосле тридесет година (српски њољед)</i>	273
--	-----

Одељење ликовне и музичке уметности

Академик Петар Омчикус <i>Изложба слика</i>	291
--	-----

Радне биографије беседника

Миљко Сатарић	299
Зоран Кнежевић	303

Милена Стевановић	309
Славко Ментус	315
Дејан Б. Поповић	321
Душан Теодоровић	327
Ђорђе Радак	333
Небојша Радуновић	339
Душица Лечић Тошевски	345
Јасмина Грковић-Мејдор	351
Миро Вуксановић	355
Коста Чавошки	359
Часлав Оцић	363
Михаило Војводић	369
Петар Омчикус	373

Владимир С. Костић

ПОЗДРАВНА РЕЧ

У тренутку када приступа беседи, хипотетични новоизабрани редовни члан Српске академије наука и уметности тешко да хита својим научним или уметничким врхунцима. Сва је прилика (па и логика) да је тамо већ био, па се после напорног успона краткотрајно одмара на врху или се, што је још вероватније, полако спушта. Управо због тога, беседа на коју у једном тренутку академик стиче право има земљани укус тестаментарности, укус коначног свођења рачуна. Ишао бих и корак даље и беседу дефинисао много више као нехотично наметнуту казну, него као какву почаст. У најблаже речено јесен сопственог живота, од академика се тражи да у тридесетак минута исцеди суштину својих животних напора, на светло дана изнесу есенцију својих хтења у деценијама које беседи претходе. И док други могу да свечарски претерују и улепшавају слику беседника, она или он на то нема право. Штавише, као у неком мучном чину аутоегзорцизма, беседници су дужни да се суоче са сопственим одразом у огледалу, том равнодушном и суровом справом, која поред обрису успеха у цртама лица подразумева и ожиљке пораза, неуспеха и сопствене ограничености. У таквом суочавању, да се позовем на сопствено искуство, човек и нехотице пребледи.

Новом едицијом Српске академије наука и уметности, институцији беседа њених чланова одузима се и последњи дашак лапидарности. Неопозивошћу писаних знакова, беседе постају дефинитиван (јер „ништа не ишчезава“ или „рукописи не горе“) траг нечијег постојања и рада, нешто попут рукописане хипотеке коју залажемо у преузимању дуга према средини која нас је изнедрила, дуга који је тешко вратити

и који оптерећује сваког академика од тренутка када пређе праг Српске академије наука и уметности. Али, ако покретање едиције беседа у овом тренутку можда и није праћено пуном свешћу о одговорности коју овај подухват захтева, искрено верујем да ће он у временима која нас чекају бити убедљив траг и сведочанство о ономе што је у Српској академији наука и уметности и даље највредније – њеним члановима.

Миро Вуксановић

О ПРИСТУПНИМ БЕСЕДАМА СРПСКИХ АКАДЕМИКА

1.

Памтимо као да је било недавно како смо пре педесетак година, док смо студирали, имали навику да идемо на више факултета, удружени по чувењу и добром гласу, да слушамо предавања. Није нам било најважније да ли говоре историчари, правници, филозофи, лекари, физичари, инжењери или тумачи књижевности. Било нам је привлачно како говоре, како бирају реч и покрет који реч прати, поглед и мали осмех као додатак, распон у гласу и све што може без напора да узима пажњу. Ишли смо да слушамо песнике – Десанку у пуној Сали хероја, Јевтушенка у великој дворани Коларца. Један од нас је дан и ноћ, двадесет и четири сата, без престанка, рецитовао стихове што их је знао напамет, не понављајући песме, и стално имао доста слушалаца: не због рекорда но због обичаја да се поезија воли.

Сачекивали смо Андрића у шетњи да макар дирнемо рукав његовог мантила. Слушали смо Црњанског када се вратио из Лондона и у Коларцу, пред пуно света, рекао:

„Са овог места сам говорио пре тридесет година. Па да наставимо!“

Када је наш професор изабран за председника САНУ, успели смо да чујемо и академске беседе, да будемо на свечаним проглашењима редовних чланова.

Овакво сећање је са оправдањем на почетку, јер хоће да саопшти: раније се више него сад ценила говорничка реч, више јој се веровало, носила је нешто заветно у себи, због ње смо били радозналији, готово свестрани, уравнотежени у знању, улазили кроз тесна врата на широки простор, неговали вештину преношења лепих реченица. То нас је држало где јесмо и у исти мах враћало унатраг, у архајско, у времена о

којима смо дознавали како су људи, самотни, у дугим ноћима, у снегу и мећави, имали главни заговор у приповедању и песми, и зато једва чекали да чују некога ко уме да везе причу и попева десетерац. Тако се изговорена реч дизала, добијала виша значења и улоге.

На књижевним студијама, учили смо напамет „Пјесму над пјесмама“, за љубав и за испит, а јеванђељску „Бесједу на гори“, по свом избору и кришом. Поверовали смо да именица *беседа* потиче из *Свештої ѿисма*, одакле смо на разним местима остављали отуда преписане реченице:

„Нико не може два господара служити.“

„Све дакле што хоћете да чине вама људи, чините и ви њима.“

Понављали смо пословице и савремене изреке, наглас и отресито, као да притврђујемо нечији давно установљени канон. Разумели смо да по таквом правилу, ненаписаном, узвишена беседа мора да има свечан тон, разветну и прецизну реч, добро оглашено свако слово у њој, густу мисао, природан редослед идеја, осмишљену поруку, ненаметљиву, и поенту за памћење. Томе вичан беседник има и проверене ставове о теми коју је изабрао. Проналази начине да скрива себичност. Смирује самохвалу и заслуге ближњих, али их и не оставља под каменом. Уме да лично претвори у заједничко. У истом захвату обузима више сродних појава. Не оставља их заклоњене и недоречене. Ако су понегде и такве, осветљава их фино нађеним наговештајима. Беседе од дара се говоре стојећи. Такве беседе се говоре и слушају у једном даху.

Међутим, беседом се већ дуго назива и свако стручно, научно, проналазачки лековито, разложно и по регули спремљено казивање на свечаном скупу, различито од понављаних предавања, извештаја и клишетираних излагања.

Све смо то сазнали и схватили да је најпријатнија беседа примерено сажета, да је сажетост њена добра особина. Не може, дакле, казивање бити отегнуто и млитаво, а истовремено ефектно и узбудљиво. Вешт беседник једнако пази и како говори и шта говори. У томе је главни смисао сваког јавног саопштавања.

2.

Када је 5. новембра 2015. Скупштина САНУ изабрала, из својих осам одељења, петнаест нових редовних чланова, с ра-

није одобреним предлогом да њихове приступне беседе буду објављене на истом месту, у посебном зборнику, у првом његовом броју, пажљивије но иначе почели смо да прикупљамо чињенице за историјат академских беседа. Потребно је одмах рећи да се име Српске академије наука у званичним списима помиње пре 175 година, када је оснивано Друштво српске словесности (ДСС). Тада су, 1841. године, Јован Стерија Поповић и Атанасије Николић, професори Лицеја, поднели молбу, предлог статута, изгравирани печат и све што је потребно да се оснује Српска наука академија у Књажевству Србије. Зато је такво име остало на печату, а одобрен рад ДСС. Устав Друштва је донео и првих осам редовних чланова именовано Кнез Михаило. Основни циљ Друштва био је да брига о српском језику и свему вредном што на српском језику настаје буде стална, да српска наука тог доба има своју терминологију. Од 1864. делује Српско учено друштво (СУД) са истим и још амбициознијим програмом. Оба друштва су имала редовна гласила с прилозима својих чланова, који након избора нису имали обавезу да држе приступне беседе.

Из Друштва српске словесности и Српског ученог друштва развила се и својим радом се обликовала Српска краљевска академија (СКА), основана 1886. У првом ставу четрнаестог члана Основног закона из исте године, установљене су приступне беседе српских академика:

„Изабрани Академик постаје тек од оног часа чланом Академије и ступа у њезина права, кад на свечаном скупу буде проглашен и кад из области оне Академије за коју је изабран прочита своју расправу или изложи своје уметничко дело.“

Предвиђено је, такође, да академици „који нису српски грађани“, који живе ван Србије, шаљу „само изјаву којом се примају чланства Академије“, а да се њихова изјава оглашава на свечаном скупу.

Према томе, дописник је добијао звање правог члана и стицао услове да одлучује и бива биран на руководећа места тек после казивања приступне беседе и свечаног проглашења. Српска краљевска академија имала је у свом саставу четири раздела: Академију природних наука, Академију филозофских наука, Академију друштвених наука и Академију уметности. Такве четири деонице су чиниле целину и имале јединствену управу, председника и остале часнике. Председништво АВНОЈ-а је 1945. укинуло име Српске краљевске академије.

Закон о Српској академији наука (САН) донет је 1947. и није имао одредбу о академској беседи. Садашње име Српске академије наука и уметности (САНУ) установљено је 1960. иако је, као што је речено, Академија уметности постојала у СКА. Према традиционалном редоследу четири академије у СКА устаљен је редослед одељења у САНУ, у чијем радном саставу су дописни и редовни чланови, који своја права стичу на дан избора, а обновљене академске беседе имају церемонијални и симболични значај.

3.

Приступне беседе српских академика објављиване су у Гласу Академије, у посебној Споменици, у гласилима одељења, изван Академије или нису штампане.

Први председник СКА Јосиф Панчић, ранији председник СУД, није држао приступну беседу, али је „са болесничког одра“, три дана пред смрт, упутио тестаментарну поруку *академичарима* да чувају равноправност свих научних области и српски језик по Вуковом и Даничићевом правилу.

На почетку је за проглашење правих чланова СКА одређиван посебан дан, за сваког појединачно. Први од њих је био Стојан Новаковић, каснији председник СКА, али није дошао да каже своју приступну беседу о спахијама и читлук-сабијама. Текст је прочитао Милан Кујунџић, као и наредне године свој рад о вољи и слободи. У СКА своје приступне беседе казивали су и Јован Ђ. Авакумовић о српској старој пороти, Александар Белић, председник с најдужим мандатом у Академији (1937–1960), о историјском развоју српског језика, Михаило Валтровић о старој српској црквеној уметности, Светислав Вуловић о Бранку Радичевићу, Милутин Гарашанин о политичкој књижевности, Нићифор Дучић о Светом Сави, Иван Ђаја о борби против хладноће, Владан Ђорђевић о Кораису и Доситеју, Тихомир Р. Ђорђевић о пореклу накита и одећа, Јован М. Жујовић о вулканима и последњим морима у Србији, Јован Ердељановић о српским племенским предањима, Љубомир Јовановић о Летопису попа Дукљанина, Слободан Јовановић о уставобранитељима и њиховој влади, Сима Лозанић о ароматичним дитиокарбонатима, Томислав Маретић о Качићевом десетерцу, Чедомиљ Мијатовић о Јелени Балшић, кћери Кнеза Лазара, Милутин Миланковић о календару зе-

мљине прошлости, Милан Ђ. Милићевић о Народној библиотеци, Димитрије Нешић о једној Лајбницевој методи, Владимир Т. Петковић о тектонском склопу источне Србије, Михаило Петровић о математичкој теорији активитета, Бранислав Петронијевић о закону корелације и некорелативном развићу, Богдан Поповић о придевима у француском и другим језицима, Павле Поповић о југословенској књижевности као целини, Никола Радојчић о српским саборима у средњем веку, Милан Решетар о најстаријем дубровачком говору, Јован Ристић о Ранкеу и ослобођењу Србије, Станоје Станојевић о постанку српског народа, Љубомир Стојановић о индивидуализацији српског језика, Владимир Ћоровић о босанској држави у средњем веку, Јован Цвијић о планинама на Балкану...

Матија Бан је говорио о Ивану Гундулићу, Јован Дучић о Иву Војновићу, Јован Јовановић Змај своју песму, Симо Матавуљ о савременим приповеткама, уз читање „Цара Дукилијана“, Љубомир П. Ненадовић о утицају поезије на човечанство, Бранислав Нушић о Стерији, Марко Мурат о сликарству старог Дубровника. Даворин Јенко је огласио своје увертире „Милан“ и „Српкиња“, Ђорђе Јовановић изложио вајарске радове, а слике Паја Јовановић (два пута проглашаван), Урош Предић, Стеван Тодоровић.

Приступне академске беседе нису казивали Лаза Костић и Стеван Сремац, јер су изабрани касно, као и Милан Ракић, јер због болести није успео да заврши свој рад о Љуби Ненадовићу.

Михајло Пупин изабран је за дописног члана СКА 1912.

Према правилима СКА чланови који су живели изван Србије проглашавани су за академике после читања њихових изјава о сагласности. Тако су за праве чланове проглашени Валтазар Богишић, Ватрослав Јагић, Франц Миклошич, Иларион Руварац и Никола Тесла, који је послао овакву депешу:

„Ваш јучерашњи телеграм донео ми је вест да сте ме примили у ваше неумрло друштво као правог члана. То је ретка и велика част коју дубоко осећам и потпуно ценим и примам с поносом и захвалности у нади да ће се током времена сматрати боље заслужена.“

4.

После укидања имена Српске краљевске академије, пре новог закона, примењиван је Основни закон из 1886, „јер његове

одредбе о раду академије нису биле у супротности с текови-
нама народноослободилачке борбе“, па су 24. јануара 1946.
приступне беседе одржали Иво Андрић и Вељко Петровић,
изабрани за праве чланове пре рата. Андрићева беседа има
наслов „О Вуку као писцу“. Истичући да је Вук „моћни пи-
сац реалист пре реализма“ и борац чија је девиза била „Не да
се. Али ће се дати!“ Андрић је наводио примере Вукове про-
зе, нарочито из *Српској рјечника*. Вељко Петровић је читао
песму „Мисао“ и дијалог у стиховима „Гуслар код Милтона“.
Биле су то последње академске беседе изговорене по краљев-
ском закону.

Касније, од 1948. до 1971, у Српској академији наука и
Српској академији наука и уметности, приређивани су свечани
скупови поводом избора нових редовних и дописних чланова.
Како нису имали обавезу да казују приступне беседе, у име
свих понеко би одржао поздравни говор. Извештаји о томе
најпре су штампани у Гласнику, потом у Споменици са доста-
вљеним прилозима нових – и редовних и дописних чланова.
Од 1971. редовни чланови казују приступне беседе на свеча-
ним скуповима, а дописни чланови саопштења у својим оде-
љењима. Беседе се објављују у Гласу САНУ. Таква пракса
одржана је до данас, али се у одељењима поступа различито
и нису све беседе објављене.

Због промењених законских одредби у послератним го-
динама (и због других разлога) своје приступне беседе нису
имали или уметничке радове нису приказивали академици
Ђорђе Андрејевић Кун, Стојан Аралица, Димитрије Богдано-
вић, Милан Богдановић, Милан Будимир, Милоје Васић, Ве-
либор Глигорић, Александар Дероко, Јован Ђорђевић, Илија
Ђуричић, Јован Карамата, Радивој Кашанин, Петар Колендић,
Петар Коњовић, Ђорђе Лазаревић, Боривоје Ж. Милојевић,
Мило Милуновић, Георгије Острогорски, Коста Петковић,
Станојло Рајичић, Тома Росандић, Павле Савић, Сениша
Станковић, Сретен Стојановић, Јорђо Тадић, Коста Тодоро-
вић, Стеван Христић, Васа Чубриловић, Андрија Штампар и
други. Исидора Секулић је с Мошом Пијаде говорила у име иза-
браних редовних чланова 1950, а Душан Каназир 1968. Исидо-
рина реч је објављена, Каназирова није. Михаило Лалић и
Бранко Ћопић нису говорили на свечаном скупу 1968, али су
дали приповетке за Споменицу.

Из временског распона у којем су академске беседе опет
установљене, од 1971. до скупа поводом избора 2012, када

приступне беседе нису биле законска обавеза, када је посебном одлуком решено да се чува традиција, а потом и да академици добијају повеље о чланству, са свих свечаности из тог периода, одабрали смо, као илустрацију, по научним и уметничким областима, имена и теме приступних беседа преминулих академика. И у таквом суженом избору може се лако наслутити целовита делатност САНУ, а именик који саопштавамо јесте уједно и свечани помен. Татомир Анђелић је у својој приступној беседи говорио о развоју механике у Србији, Радослав Анђус о криофизиолошким границама живота, Милан Бартош о науци у међународним односима, Јован Белић о зоотехничкој науци, Радивоје Беровић о шећерној болести, Живојин Бумбаширевић о дијагнози хемофилије, Драгомир Виторовић о керогенима, Миомир Вукобратовић о динамичким системима, Ирена Грицкат-Радуловић о лексикографији, Александар Деспић о појави резонанце, Божидар Ђорђевић о инфаркту миокарда, Војислав Ј. Ђурић о слици и историји у средњовековној Србији, Војислав М. Ђурић о Радоју Домановићу, Милош Н. Ђурић о друштвеним реформама Спарте, Михаило Ђурић о древној филозофској идеји, Марко Ерцеговац о термичком моделовању Панонског базена, Бранко Жежељ о лучном бетонском мосту, Драгољуб Живојиновић о Дагласу Вилсону Џонсону, Милка Ивић о начелном и конкретном у језику, Павле Ивић о терминологији средњовековних Срба, Миодраг Јовичић о уставу и политичкој моћи, Борислав Јовановић о походима Келта на Грчку, Стеван Карамата о геолошком југословенском развоју, Стеван Коички о акцелераторским инсталацијама, Светозар Кољевић о Хамлету, Зоран Константиновић о компаратистици, Ђуро Курепа о математици и алфabetу, Радомир Лукић о филозофским проблемима права, Звонко Марић о тумачењу квантне теорије, Александар Маринчић о Гаусовој функцији, Михаило Марковић о појму људске слободе, Дејан Медаковић о српској обнови у осамнаестом веку, Никола Милошевић о структури духовних творевина, Вукић Мићовић о органској хемији, Коста Михаиловић о економском положају Срба у Југославији, Гојко Николиш о човеку у модерној медицини, Виктор Новак о односу југословенске и светске историографије, Предраг Палавистра о српској књижевности у југословенској цивилизацији, Владимир Пантић о можданим неуронима и ћелији хипофизе, Мирослав Пантић о Марину Држићу, Изидор Папо о хируршком лечењу оболелог срца, Сава Петковић о тумору бубрега, Миладин

Пећинар о ерозији и конзервацији тла, Митар Пешикан о историјској антропонимији, Ђорђе Сп. Радојичић о постанку српског народа и његове феудалне државе, Радован Самарџић о Кандијском рату у српској историји, Милоје Сарић о физиологији биљака, Владимир Спужић о алергијским болестима, Драгослав Срејовић о касноантичкој царској палати, Михаило Стевановић о норми књижевног језика, Владислав Стефановић о клиничкој нефрологији, Љубомир Тадић о позиву интелектуалца, Јован Туцаков о лековитом биљу, Сима Ђирковић о старој српској дипломатији, Божидар Ферјанчић о Георгију Острогорском, Војин Шуловић о зачећу и рађању као медицинском и друштвеном проблему...

Иван Антић, Никола Добровић и Војислав Кораћ беседили су о простору и сликама света у архитектури. Јован Бијелић је дао репродукцију за Споменицу, а своје радове су за свечане скупове излагали Никола Гвозденовић, Петар Лубарда, Пеђа Милосављевић, Радомир Рељић, Љубица Сокић, Младен Србиновић, Ристо Стијовић, Иван Табаковић, Марко Челебовић... Мића Поповић држао беседу „Уметничко дело као последња одбрана једног народа“, а Стојан Ћелић: „Измена слике света“. О Олги Јеврић пројектован је документарни филм. Михаило Вукобратовић је приказао два става за гудачки квартет, Енрико Јосиф уз „Сновиђење“ казао и похвалу тонској писмености, Љубица Марић камерну кантату, Василије Мокрањац део симфоније, Душан Радић одломак кантате „Учитељи“.

Антоније Исаковић је читао приповетку, Скендер Куленовић, Десанка Максимовић и Стеван Раичковић стихове, а Меша Селимовић одломак романа *Круи*. Светлана Велмар-Јанковић је имала беседу о Исидори Секулић, Душан Матић: „Писање и говор“, Милорад Павић: „Почетак и крај романа“, Миодраг Павловић: „Светогорски дани и ноћи“, Бошко Петровић: „Претпоставке о читаоцу“, Добрица Ћосић: „Књижевност и историја данас“... Још једном истичемо да су као примери узете приступне беседе академика који нису живи. Податке о приступним беседама академика који су у септембру 2016. у радном саставу САНУ објавићемо у прилогу, посебно, по одељењима. Требало би наставити са описом и анализом академских беседа. То би била прилика да се отклоне наша ненамерна огрешења у овом прегледу који је замишљен као почетак за потпунији приступ. Тако би се, на још један начин,

у детаљнијем захвату, показала разноврсна научна и уметничка активност редовних чланова САНУ. У посебном поглављу требало би обрадити велики допринос дописних чланова који нису доживели да буду изабрани за праве односно редовне чланове у СКА и САНУ, па тако нису ни могли имати приступне беседе.

Од 1979. постојала је Војвођанска академија наука и уметности (ВАНУ). Приступне беседе њених редовних чланова објављиване су у серији, сваком академику посебно. ВАНУ је 1991. припојена САНУ, а сви њени чланови задржали су статус који су имали. Тако је и основан Огранак САНУ у Новом Саду, који успешно ради и чине га чланови из готово свих одељења САНУ.

Огранак САНУ у Нишу отворен је 16. септембра 2016. године.

5.

Приступне беседе у овом веку, сваке треће постизборне године, од 2001. до 2013, казиване су на посебним свечаним скуповима, али нису збирно објављиване. Нека одељења су у Гласу редовно штампала беседе својих чланова, нека одељења су то чинила повремено и понекоме, а нека одељења нису објављивала академске беседе. Према свему, није могућно саставити зборник приступних беседа, јер не би био целовит ни за један период САНУ и њених претходница (САН, СКА). Исто тако, ретроспективни зборник приступних беседа не би био целовит ни по научним и уметничким областима, односно одељењима САНУ. Тај проблем захтева пажљиво осматрање, али је једно сасвим извесно: оно што није публиковано или у аутентичном облику сачувано, трајно је изгубљено.

Ми смо 2. фебруара 2016. предложили да се приступне беседе редовних чланова који су изабрани 5. новембра 2015. објаве у засебном зборнику *Академске беседе* и да то буде ново издање Председништва САНУ. Предали смо и опис како би та књига била уређена, како би њени делови били распоређени. Захвални смо Извршном одбору и Председништву САНУ, јер су предлог одмах прихватили, одредили уредника, обавестили беседнике и све чланове САНУ, одлучили да отворимо нову серију издања, да зборник *Академске беседе* излази сваке

треће године, у години после избора. Посебно захваљујемо академику Владимиру С. Костићу, председнику САНУ, на пуној подршци и допуни концепције зборника.

У књизи *Академске беседе*, првој у низу, штампане су приступне беседе новоизабраних редовних чланова САНУ. Беседе су одржане на свечаном скупу у три дана, 10, 11. и 12. маја 2016, у Свечаној сали САНУ. председавали су академик Владимир С. Костић, председник САНУ, академици Зоран В. Поповић и Љубомир Максимовић, потпредседници САНУ, и секретари одељења академици Градимир Миловановић, Мирослав Гашић, Зоран Љ. Петровић, Драган Мицић, Предраг Пипер, Часлав Оцић, Михаило Војводић и Милан Лојаница. Секретари су говорили о беседницима. Цео ток свечаности снимљен је на компакт-диску. Повеље новоизабраним академицима уручио је председник САНУ академик Костић.

Првог дана су приступне беседе одржали академици Миљко Сатарић, Зоран Кнежевић, Дејан Поповић и Душан Теодоровић, другог дана академици Милена Стевановић, Славко Ментус, Ђорђе Радак, Небојша Радуновић и Душица Лечић Тошевски, трећег дана академици Јасмина Грковић-Мејдор, Миро Вуксановић, Коста Чавошки, Часлав Оцић, Михаило Војводић и Петар Омчикус. Сви су своје беседе ауторизовали. У текстове су унета лекторска, коректорска и друга уједначавања. Дужину беседа су одредили аутори. На заједничком састанку с председником САНУ било је одређено време за беседу 25 минута. Илустрације су распоређене како су их дали аутори текстова. Уз репродукције слика академика Омчिकуса објављен је и његов здушно подржани апел за отварање Народног музеја и Музеја савремене уметности. Апел је прилагођен за штампу, а изворно је, као и све беседе, доступан на компактном диску који је прикључен зборнику. Радне биографије петнаест новоизабраних редовних чланова дате су, по истом моделу, на крају књиге.

Зборник има осам целина за осам одељења, а на почетку се налазе основни подаци о приступним беседама садашњих редовних чланова.

На корицама су алегоријске слике из Свечане сале САНУ, Петра Лубарде „Наука“ и Мила Милуновића „Уметност“. На почетку књиге је скулптура Ђорђа Јовановића „Наука и уметност“ (налази се у улазном холу САНУ). На погодним местима су одабрани детаљи витража Младена Србиновића (из Свечане

сале САНУ). Фотографије су снимљене у току приступних беседа и одмах после њих (у Салону клуба САНУ).

Захваљујемо свим академицима чије радове објављујемо и свима који су допринели да књига буде примерно спремна за штампу и свечано опремљена. Њихова имена су на одговарајућим местима у зборнику.

За писање оваквог прегледа приступних беседа српских академика користили смо податке који су окупљени у Библиотеци САНУ или су објављени у посебним књигама, у Годишњаку за 1983. и 1995. и другим издањима САНУ. Без сређених података и уједначених приказа академских беседа историја САНУ не може бити потпуна.

7.

Ова књига је прва у серији *Академске беседе*.

Има петнаест аутора из петнаест научних и уметничких области.

Наговештава чињенице о приступним беседама ранијих и садашњих српских академика.

Објављена је као прилог обележавању 175 година САНУ.